

лосувати за будь-яке оподаткування заробітків українських емігрантів.

— Ми маємо прийняти за факт те, що українські громадяни всі однаково й рівні перед законом, хоч де вони проживали б у нинішньому відкритому глобальному світі, — наголосила Ганна Герман. — Якщо Україна хоче бути державою європейських стандартів, вона повинна зробити дуже просту річ — повернути на свою землю людей, які вже мають досвід проживання в європейських країнах. І тоді ментальність народу відразу зміниться.

Народний депутат України Сергій БАЛАНДІН підкреслив, що через масове закриття підприємств, скорочення з 27 до 10 мільйонів робочих місць кваліфіковані робітники та спеціалісти були змушені виїхати за кордон, щоб прогудувати свої сім'ї. Як розв'язати проблему відтоку робочої сили? Шляхом розвитку

внутрішнього ринку, а саме: відродження переробної промисловості в сільському господарстві, відновлення крупних сільгоспідприємств, розвиток легкої промисловості, машинобудування, суднобудування, підтримувати бізнес, що створює робочі місця. Ніхто, крім нас, не розв'яже наших проблем, — зазначив Сергій Баландин.

Відповідальний секретар Українського Конгресу Росії Віктор ГРЖОВ розповів, що основні сфери зайнятості двох мільйонів українських трудових мігрантів у Росії — це будівництво, транспорт і видобувна промисловість. Торік, зокрема, вони переказали в нашу державу 2,3 мільярда доларів, що майже на 20 відсотків більше, ніж у 2011 році.

Проте Росія здійснює дедалі жорсткішу міграційну політику. Серед проблем, які можуть чекати на укра-

їнських мігрантів уже в найближчому майбутньому, він назвав анонсоване Росією запровадження візового режиму в 2015 році, заборона використовувати національні посвідчення водія, обов'язкове отримання сертифікатів на знання російської мови під час оформлення дозволів на роботу в сфері ЖКГ.

— Ми відчуваємо дуже серйозну відповідальність за долю українських мігрантів. Розуміємо, що наші громадяни хочуть повернутися в Україну, тому повинні створити їм відповідні умови. Також до цього нас спонукають результати дослідження ООН, згідно з якими в 2050 році в Україні налічуватиметься лише 26 мільйонів громадян, — наголосила **народний депутат України Ірина ЛУЦЕНКО**.

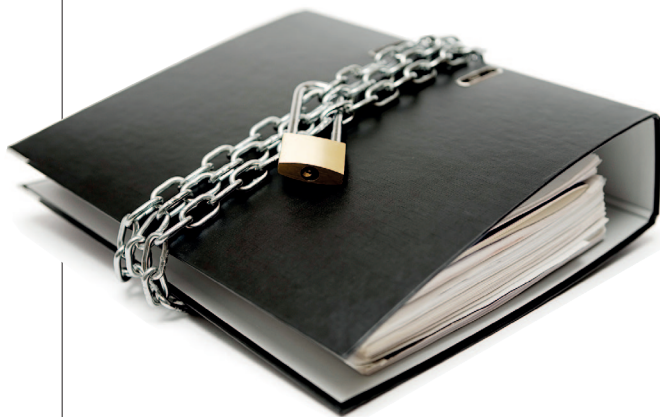
Олексій ЛУЦЬКИЙ.

Фото Миколи БЕЛОКОПИТОВА.

18

Що кодекс, якщо ТАКИЙ статус?

Ольга ГОНЧАРОВА



Останнім часом і пересічні громадяни, і політики висувають низку претензій та звинувачень на адресу вітчизняного судочинства, що свідчить про низьку довіру до представників третьої гілки влади. Підтверджує це і статистика. Скажімо, відповідно до даних Центру імені Разумкова за останні сім років найвищою підтримка діяльності суду в Україні була в лютому 2005-го — 21,3%, найнижчою (2,6%) — у грудні 2008-го. Причиною цього, як уважає більшість українців, є істотні відмінності між поведінкою суддів та вчиненими ними діями, що в світлі морально-етичних принципів ганьблять звання суддів і викликають сумнів у їхній особистій об'єктивності, неупередженості, незалежності, чесності та в непідкупності судових органів загалом.

Так, зокрема, за даними дослідження Global Corruption Barometer 2010, українське судочинство є найкорумпованішим у світі. Крім того, наша держава вибивається в лідери за кількістю звернень громадян до Європейського суду з прав людини (ЄСПЛ). Свого часу Валерія Лутковська як урядовий уповноважений у справах Європейського суду з прав людини сказала, що наша країна посідає на міжнародній арені п'яте місце за кількістю звернень громадян до цієї міжнародної інституції, а отже, за кількістю порушень права на справедливий судовий розгляд, бо вже на стадії прийняття судами першої інстанції рішення дедалі більше наших громадян упевнюються, що єдина можливість справедливого

розгляду справи це суд поза межами юрисдикції України.

Останніми роками Європейський суд з прав людини прийняв рекордну кількість рішень на користь українських громадян. Назар Кульчицький, теперішній урядовий уповноважений у справах Європейського суду з прав людини, зазначає, що загальна сума бюджетних коштів, сплачених урядом України тим, чий права було порушено, 2011 року становила 25 мільйонів 21 тисячу гривень, а вже торік вона сягнула 39 мільйонів 25 тисяч гривень.

Цікаво, яку ж відповідальність нестимуть служители національної Феміди за ухвалені неправомірні рішення? Назар Кульчицький в ефірі радіо «Свобода» розповів, що за

нашим законодавством державні службовці несуть лише дисциплінарну відповідальність. Але Міністерство юстиції України може звертатися з регресними позовами до осіб, з вини яких було завдано збитків державному бюджету. Також, за його словами, у кожній справі, де, на думку міністерства, вини було завдано діями чи бездіяльністю представників органів державної влади, Мін'юст звертається до органів прокуратури для проведення відповідного розслідування, бо стягнення сум відшкодування з таких осіб можливе вже лише в межах кримінальної справи. Тобто судді, які винесли неправомірні рішення, крім дисциплінарної, можуть також нести і кримінальну відповідальність, але

в цьому разі держава виступатиме як цивільний позивач, щоб відшкодувати збитки, завдані державному бюджету діями чи бездіяльністю представників судової системи.

Задля справедливості слід сказати: щоб повернути довіру громадян до третьої гілки влади вживають певних заходів. Так, голова Вищої кваліфікаційної комісії суддів України Ігор Самсін в інтерв'ю газети «Урядовий кур'єр» сказав, що за час роботи комісії 2011 року було усунуто з посад у зв'язку з притягненням до кримінальної відповідальності 15 суддів, 2012-го – 23 суддів. За результатами розгляду дисциплінарних справ комісія оголосила догани: 2011 року – 149 суддям, 2012-го – 138. За його словами, Вища кваліфікаційна комісія суддів України, здійснюючи дисциплінарне провадження щодо суддів та вирішуючи питання про направлення до Вищої ради юстиції рекомендації про звільнення судді з обійманої посади, тим самим намагається знайти справедливий баланс між необхідністю виправдати очікування громадськості в особі скаржника на те, що суддю, який допустив порушення закону або порушення присяги, притягнуть до відповідальності або звільнять, та важливістю суворого дотримання процедурних прав судді під час розгляду скарг, що стосуються його поведінки.

Серед мотивацій звільнення суддів із обійманих посад були такі: порушення морально-етичних принципів поведінки судді; незаконне отримання матеріальних благ чи здійснення витрат, що перевищують особисті доходи судді та членів його сім'ї; умисне затягування суддею строків розгляду справи понад терміни, встановлені законом; вчинення дій, що ганьблять звання судді й можуть викликати сумнів у його об'єктивності, неупередженості та незалежності, в чесності та непідкупності.

Як відомо, в Україні правила професійної поведінки служителів Феміди тривалий час визначалися Кодексом професійної етики суддів, затвердженим на V з'їзді суддів ще 24 жовтня 2002 року.

У липні 2010 року було ухвалено Закон України «Про судоустрій і статус суддів», де чітко вписано обов'язок судді дотримувати правил суддівської етики (п. 2 ч. 4 ст. 54), а стаття 56 цього нормативно-правового акта встановлює, що питання етики суддів визначаються Кодексом суддівської етики, затверджуваним з'їздом суддів України.

Зважаючи на це, а також певну архаїчність норм згаданого Кодексу професійної етики суддів від 2002 року Асоціація українських правників спільно з Інститутом законодавчих передбачень і правової експертизи розробили проект Ко-

дексу суддівської етики. Невдовзі він «помандрував» містами України для оцінки та внесення пропозицій і доповнень представниками третьої гілки влади й міжнародними експертами.

Скажімо, під час проведення в Донецьку «круглого столу» з обговорення проекту Кодексу суддівської етики пропонували: зобов'язати суддів обмежувати відвідування розважальних закладів та не допускати розголошення такої інформації. Голова Регіонального апеляційного суду міста Кельна (ФРН) Й. Рідель рекомендував зазначити у проекті, що служитель Феміди мусить чітко розуміти й оцінювати обставини, які можуть бути розцінені як переваги, отримані у зв'язку з його посадою (наприклад, знижки, пільги тощо), та має уникати таких ситуацій. Зрештою, після тривалих обговорень наприкінці лютого 2013 року на XI з'їзді суддів України Кодекс суддівської етики затвердили.

Документ складається з преамбули і трьох розділів. У першому розділі «Загальні положення» концентровано викладено ази професійної етики, еталон поведінки служителя Феміди, другий присвячений поведінці під час здійснення правосуддя, третій регламентує позасудовий імідж. Так, зокрема, суддя в Україні не може брати участь у будь-якій політичній діяльності; мати представницький мандат; обіймати будь-які інші оплачувані посади чи виконувати іншу оплачувану роботу, крім наукової, викладацької та творчої. Водночас він має право брати участь у громадській діяльності, публічних заходах, проте мусить уникати стосунків, які негативно впливатимуть на здійснення ним правосуддя та на його особисту незалежність і неупередженість. Цікаво, що, наприклад, у ФРН служителі Феміди можуть бути членами політичних партій і профспілок, а також будь-яких інших організацій, що мають політичні та суспільні цілі. Дискусії в Німеччині спричиняє тільки одне запитання: чи може суддя бути членом комунального «парламенту» (ради громади, міської ради, окружної ради) без складання суддівських обов'язків?

У розділі третьому Кодексу також встановлено, що суддя повинен бути обізнаний щодо своїх майнових інтересів та вживати розумних заходів стосовно майнових інтересів членів своєї сім'ї. А стаття 20 визначає, що для судді є допустимою присутність у соціальних мережах, водночас інформація, яку він може поширювати та коментувати, повинна мати певні обмеження.

Як бачимо, в документі закріплено принципи та високі стандарти поведінки представників третьої гілки влади. Однак, на мій погляд, є в ньому й деякі неокорисності. Ска-

жімо, стаття 83 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» каже, що систематичне або грубе одноразове порушення правил суддівської етики підриває авторитет правосуддя і є підставою для притягнення судді до дисциплінарної відповідальності. Проте в новому Кодексі не тільки не визначено, за які саме порушення етичних принципів представників Феміди можна притягнути до дисциплінарної відповідальності та звільнити, а й чорним по білому написано, що порушення норм Кодексу не можуть самі по собі застосовуватися як підстава для притягнення суддів до дисциплінарної відповідальності та визначати ступінь їхньої вини. Як кажуть у народі: «На городі бузина, а в Києві дядько».

У затвердженому Кодексі суддівської етики на відміну від проекту немає такого інституту, як Комісія з питань суддівської етики при Раді суддів України. На думку ініціаторів проекту, її призначення – надання суддям консультативної допомоги щодо... відповідності їхньої службової чи приватної діяльності правилам етики суддів. Варто звернути увагу, що Комісія з питань суддівської етики виконувала б фактично ті самі функції, що й Вища кваліфікаційна комісія суддів.

Комісію мала формувати Рада судів України шляхом обрання лише із суддів, які мають значний досвід суддівської діяльності та довіру й авторитет у колективах судів. Комісію мав би очолювати член Ради суддів України, а Рада – затверджувати висновки Комісії з питань суддівської етики. Уявляєте «убивчу» силу можливих новоявлених суддів над суддями?

Кодекс суддівської етики, звісно, може, і є для суддів, котрі «схопили Бога за бороду», тією чарівною різочкою від святого Миколая, наче для неслухняних діток на Різдво. Для острашки, так би мовити. А насправді? Стан речей визначає система, і не лише суддівська, а й уся правоохоронна. Можливість несправедно судити починається із Конституції. З того, як люди стають суддями – на перші п'ять років призначаються Президентом, суддями – безстроково – обираються Верховною Радою. Та річ не тільки в Конституції. В ній записано, що професійні судді не можуть належати до політичних партій. А вони й не належать, та функції «керівної і спрямовуючої», хоч як крути, виконує правляча партія влади та так заповзятливо, що служителям Феміди ФРН і не снилося.

Трійка – Президент, парламент, з'їзд суддів – формують Конституційний Суд – по шість від кожної інституції, створюють орган, що вершить по суті законодавство держави. 18 богів. А інші дивляться і – прагнуть. Що кодекс, якщо такий статус?